

Ny medaljör

Jag växte upp i den natursköna Voxnadalen i Hälsingland och avlade realexamen i Edsbyn. Mina lärare där rekommenderade Högre allmänna läroverket i Uppsala, nuvarande Katedralskolan, och på så sätt kom jag till lärostaden vid Fyris. Det tog lång tid innan jag förstod att uppskatta slätten – jag längtade till de blånande bergen. Men höll jag mig bara inom tullarna trivdes jag med allt det som staden erbjöd. För att finansiera mina studier vid universitetet, engelska, nordiska språk och jämförande folklivsforskning (nu etnologi), arbetade jag halvtid vid Dialekt- och folkminnesarkivet. Mina planer var att fortsätta med litteraturhistoria och bli lärare i engelska och svenska, men eftersom chefen för arkivet, Dag Strömbäck, också var professor vid Institutionen för folklivsforskning, ville jag som en artighet mot min chef, som för övrigt växte upp i grannsocknen Alfta i Hälsingland, där fadern var präst, sticka emellan med ett betyg i hans ämne. Men – där fastnade jag! Jag förflyttades från arkivet till institutionen där jag också så småningom undervisade i ämnet. När jag som ämne för trebetygsuppsatsen fick Tjugondag Knut, måste jag ju – historieintresserad som jag är – fortsätta att söka efter förklaringen till varför vi i Sverige och närgränsande områden drar ut på julfirandet till 13 januari när man i övriga kristenheten nöjer sig med att avsluta firandet vid Tretton-

dagen. Detta resulterade i en licentiatavhandling och mitt svar på frågan har med bytet till den gregorianska kalendern 1753 att göra.

För att våra barn skulle få växa upp på landet, började vi söka bostad inom pendlingsavstånd, och när vi såg en annons "Länsmansboställe" sökte vi oss dit och befann oss då i Lagunda kommun. Ett område fullt av kulturhistoria och kulturhistoriskt intresserade människor. Vid sidan av arbetet på Nordens folkhögskola Biskops-Arnö och studiecirklar i engelska och franska har jag i folkhögskolans regi fortsatt även efter min pensionering en kurs för daglediga här i Örsundsbro, bland annat etnologi och ortnamnsforskning.

Tre museer har jag varit med om att bygga upp och en hembygdsförening. När Lagunda kommun uppgick i Enköpings kommun kändes det viktigt att värna om vår by och bygd och vi bildade då Lagunda hembygdsförening. Vi ville att namnet Lagunda skulle leva kvar. Jag blev ordförande och efter några år sekreterare och har därefter arbetat med museerna. Brita Landelius och jag for omkring i min lilla "hundkoja", typ stationsvagn med dörrar bak, och samlade ihop de Villénska samlingarna, som deponerats på olika ställen i Nysätra socken. De fördes till småskol-

lärarykstaden vid Nysätra kyrka och jag bad en av mina bästa elever i kursen på etnologiska institutionen, Iréne Andersson (nu Flygare) att katalogisera samlingarna. Skolmuseet i samma byggnad är ju Rudolf Bergvalls skapelse. Handelsmuseet Kappen kom till under min tid i hembygdsför- eningens styrelse och jag var sedan i många år med i kommittén med ansvar för skötsel och drift.

Det senaste tillskottet är ju Gamla Bion i Örsundsbro. Många menade att byggnaden från 1920-talet var förfallen och borde rivas och ägaren var inte intresserad av att bevara den. Men några fanns som sörjde. Så blev tomten med boningshus och övriga byggnader inklusive bion till salu. En god vän till mig från England skulle avyttra sitt företag och ville placera en del pengar i en sommarstuga i Sverige. När jag frågade varför han inte valde det vackra Wales i stället, svarade han att folket där inte gillade engelsmän och brände ned deras stugor. Mitt historiska intresse vaknade och jag måste veta orsaken till Welsarnas avoghet. Jag kom ända ned till 1200-talet. År 1284 erövrade den engelske kungen Edvard I det självständiga Wales och vid de hårda fredsförhandlingarna lovade Edvard att hans efterträdare skulle bli en man född i Wales. Fred slöts och alla var nöjda. Med på fälttåget var den höggravida drottningen och i Wales föddes en prins som sedan blev Edvard II. Kungen hade hållit ord men welsarna kände sig av förklarliga skäl lurade. Motsvarigheten till

vår kronprins heter ju fortfarande Prinsen av Wales! En snart 800-årig tradition!

Eftersom övriga spekulanter på förfrågan från ägaren vartill tomt och hus skulle användas svarade, att alla byggnader skulle rivas och ge rum för en modern villa, fick min engelske vän, som inte skulle riva, köpa fastigheten även om han var utlänning. Vi får alltså tacka Edvard I för att vi har biomuseet. Trots att nye ägaren inte var imponerad av biografens ålder, tillät han en grupp entusiaster att påbörja restaureringen, som inte var i lättaste laget. Mycket var ruttet. Men trägen vinner och 1992 kunde dåvarande landshövdingen Hans Alsén inviga museet. Sommartid visar vi filmer och arrangerar konserter. Underhåll av byggnaden pågår kontinuerligt av kunniga, ideella krafter. Sedan år 2000 äger föreningen Gamla Bion biografen med tomt, ett köp som möjliggjordes genom generös donation av Anders Wall, gammal lagundabo.

Mitt fritidsintresse har under de 46 år jag bott i Lagunda i stort sett varit knutet till kulturutbudet här i samarbete med likasinnade människor, som jag av en lycklig slump, annonsen "Länsmansboställe", fått lära känna, respektera och tycka om. Att jag dessutom fått motta Upplands fornminnesförening och hembygdsförbunds förtjänstmedalj känns lite oförtjänt, men glad och hedrad kände jag mig i alla fall när landshövding Anders Björck fäste den gyllene medaljen på mitt bröst.

Valdis Ordéus